

Czy proces tworzenia prawa nie wymknął się nieco spod kontroli? Od kilkudziesięciu lat powszechnie mówi się o jego przyspieszeniu: powstaje coraz więcej przepisów, są one coraz dłuższe i częściej zmieniane. Ta ewolucja niesie ze sobą istotne społeczne konsekwencje – życie obywateli podlega większej prawnej kontroli, muszą dostosowywać się oni do liczniejszej liczby regulacji, a administracja i sędziowie stają przed koniecznością stosowania coraz bardziej skomplikowanego prawa. Powstaje pytanie: czy nie przynosi to szkody na jego jakości? Fenomen ten nazwano „inflacją prawa”.

Jednak mimo jego istotności i rozbudowanej dyskusji na ten temat definicje używanych w tej sferze pojęć są dość nieuporządkowane. Różni badacze używają różnych wyrażeń na opisanie tego samego problemu albo tych samych na opisanie innych. Nie jest do końca jasne, do czego odnoszą się proponowane pomiary oraz remedia na problem inflacji.

Same pomiary też nie są wystarczająco głębokie – zazwyczaj poprzestaje się na podaniu „surowej” liczby aktów czy ich stron opublikowanych w danym roku. Tymczasem wpływ prawa na życie społeczne jest różny – niektóre akty prawne są tylko poprawkami tych już istniejących, inne porządkują przepisy, a tylko niektóre wprowadzają kluczowe społecznie zmiany. Uchwalane przepisy dotyczą np. prawa cywilnego, administracyjnego czy norm technicznych. Mając dostęp tylko do zagregowanej liczby aktów czy przepisów, nie jesteśmy w stanie wiarygodnie ocenić zbiorczych zmian w systemie prawa i skazujemy się na ryzyko wyprowadzenia błędnych wniosków.

W związku z tym projekt ma dwa cele: teoretyczny i empiryczny. W części teoretycznej – po analizie literatury przedmiotu – zostaną wybrane pojęcia o największym potencjale badawczym w kontekście analiz empirycznych. Zaproponowana zostanie ich operacjonalizacja i wskaźniki statystyczne mające służyć rzetelnemu pomiarowi procesów legislacyjnych od strony liczbowej.

W części empirycznej zaproponowana zostanie metodologia badania tworzenia prawa w sposób, który głębiej niż dotąd poinformuje o jego zmianach ilościowych – uwzględniając m.in. rodzaje przepisów czy gałęzie prawa. Następnie badanie to zostanie przeprowadzone na zbiorze regulacji wspólnot europejskich od 1958 roku. Przykład unijny został wybrany ze względu na jego uniwersalność, a użyta metoda będzie możliwa do powtórzenia przy badaniu innych państw czy organizacji. Zostanie oparta o analizy korpusowe, modele klasyfikacyjne uczenia maszynowego i techniki przetwarzania języka naturalnego. Badania te zostaną przeprowadzone w Pythonie i R. Projekt wpisuje się w szerszy nurt Empirycznej Jurysprudencji, kierunku badań uwzględniającego empiryczne metody badawcze w teorii prawa.

Wyniki analizy pozwolą na weryfikację tezy o istnieniu inflacji prawa – lecz już nie w znaczeniu ogólnym, w którym miałyby dotyczyć całego systemu jednocześnie, lecz w złożonym, zróżnicowanym ze względu na rodzaj i funkcję regulacji. Dzięki temu będą stanowiły wiarygodny punkt odniesienia dla dalszych analiz prawnych i pokrewnych (socjologicznych, politologicznych, ekonomicznych). W ramach samej teorii prawa rzetelne opisanie tego problemu jest warunkiem koniecznym skutecznego podjęcia kolejnych kroków, które mają w zamierzeniu służyć jego ograniczeniu. Obecnie – wskutek niedoskonałości metod badawczych – jest to znacząco utrudnione. Dzięki wynikom projektu instytucje unijne, państwowe i społeczne zaangażowane w procesy legislacyjne będą dysponowały głębszą i bardziej ustrukturyzowaną wiedzą na ich temat.